

Hulde aan professor F.-J. Mertens

Ludo Melis

De Romaanse die wij nu kennen, verdwijnt progressief en maakt plaats voor een nieuw programma, een nieuwe Romaanse binnen Taal- en Letterkunde die – dat hopen we en daar werken we aan – even goed zal zijn als haar voorgangster en beter aangepast aan de huidige situatie in Vlaanderen en Europa. Deze overgang evoceert ongetwijfeld de situatie van vijfendertig à veertig jaar geleden, de periode 1963-1968: toen werd ook de oude Romaanse, die een doordruk was van het Franstalige strikt filologische programma, vervangen door een nieuwe Romaanse, die evengoed zou zijn en beter zelfs dan de voorgaande, maar aangepast aan de noden van de Nederlandstaligen.

In die overgang heb jij, Beste Jef, professor Mertens, monsieur l'abbé Mertens, een centrale rol gespeeld en daarom zouden we vandaag als Leuvense romanisten tot jou een bijzonder woord van dank willen richten, dank voor de Romaanse die je, met velen rond jou, uitgebouwd en ons doorgegeven hebt.

Tien jaar geleden hebben de omstandigheden belet het einde van je actieve loopbaan passend te vieren. De gelegenheid die de programmawijziging ons biedt en de kalender – eind dit jaar word je vijfenzeventig – willen we echter aangrijpen: de Vlaamse romanisten cultiveren de herinnering aan het goede.

Een laudatio volgens de regels van de kunst zal ik niet brengen maar wel een portret in korte toetsen:

- Professor Mertens is vooreerst de vader van de romanisten, van de studenten, van de meisjes en de jongens die we waren bij het begin van de studie en van de volwassenen op het einde. Hij kende alle namen en alle gezichten; zij waren misschien niet geschreven in de palm van zijn hand – ik heb hem tenminste nooit met stempels op dat lichaamsdeel gezien – maar wel onuitwisbaar gegrift in de scherpte van zijn geheugen, met naam, voornaam, bijnaam, inventaris van lieven en zelfs van achterneven. Hij was en is nog meer de toeverlaat van al wie problemen had of heeft; bij hem kan je terecht met je problemen en je leed, en ook met je vreugde. Je vond er begrip en goede raad.
- Professor Mertens is ook de hoogleraar met een missie: de kennis van het Frans in Vlaanderen stevig te funderen. Met enthousiasme en gebaren, met alle middelen van de mnemotechniek en de lijstvorming leerde hij ons de knepen van de orthografie en de grammatica. Hij bracht zijn passie over op zijn studenten, zelfs om acht uur 's morgens. En zelfs het feit dat hij streng maar rechtvaardig was, verminderde de waardering voor zijn lesgeven niet, integendeel.
- Jef Mertens, de collega, was de Romaanse. Hij was de eerste, in chronologische zin, de voorganger als studiebegeleider, doctor, professor. Hij was de spil van het

gebeuren. Hij zorgde voor de administratieve basis; hij schiep de voorwaarden die anderen toelieten tijd te sparen voor hun onderzoek; hij hield de reglementen in het oog en behoedde zo menig collega voor misstappen, in het universitaire kader uiteraard. Hoeveel uren, nachten zelfs, heeft hij niet besteed aan het minutieus uitwerken van een gepersonaliseerd examenrooster en meer nog aan het verzamelen, optellen en natellen van de examenresultaten. Ook voor de collega's was hij de begripvolle mentor bij wie velen te rade gingen.

- Tenslotte is hij de innovator geweest. In het uittekenen van het programma dat in de jaren zestig werkelijk revolutionair was met de bijzondere aandacht voor de taalbeheersing en de ruime plaats van Spaans en Italiaans, en tevens in het betrekken van studenten in het beleid: lang voor er sprake was van studentenparticipatie en POC's nodigde hij licentiestudenten uit om mee te denken en te werken aan de nieuwe programma's.

In die zin zijn de nu voorgestelde vernieuwingen geworteld in een lange traditie die bij jou, Jef, ontspringt. Daarom heb je ook een bijzondere plaats in ons romanistenleven en dat willen we gedenken met cadeautjes, een immaterieel en een meer materieel. En welk immaterieel cadeau past beter in deze omstandigheid dat een bescheiden poging om een andere traditie waarin je de onbetwistbare meester bent verder te zetten. Je hebt het zeker al geraden: *la dictée du professeur Mertens*.

Beste mederomanisten, beste Jef, neem een blaadje papier en noteer:

La dictée du professeur Mertens

Redescendu des cieux hospitaliers sur la terre, vallée tout emplie de larmes, l'archange Raphaël, chérubin plein de pitié, errait désœuvré dans les mornes rues des cités universitaires louvaniste et courtraisienne. Ce consolateur des affligés s'était pourtant fait fort auprès des phalanges célestes de trouver à foison des étudiants qui, au sortir de certains cours de dictée, inondaient à chaudes larmes les pavés usés, faisant déborder les caniveaux. S'étant autorisée des notices fort convaincantes dans les registres qui relataient les visites annuelles du Seigneur à l'Alma Mater catholique, la bonne âme compassionnée s'était mise en quête d'apprenants de la douce langue des Gaules, qui s'étant vu attribuer une cote sévère, quoique juste, n'envisageaient plus que de pendre leurs harpes françaises aux saules.

Si grand que fût le dépit qu'il pût tirer de cette déconvenue, le vaillant envoyé ne mit pas fin à son périple, mais s'étant soigneusement enquis des nombreux mérites du professeur, il décida de composer un hymne à sa louange. Et aussitôt se joignit à sa cantilène un chœur innombrable de jeunes et de moins jeunes romanistes, qui, chacun en son ramage, entonnaient, à l'unisson, un hosanna. De Commines-Warneton aux divers Fourons, la Flandre tout entière résonnait des voix qui se souve-

naient. Qui s'émerveillait de la prodigieuse mémoire de l'enseignant: le cours à peine commencé, il connaissait chaque membre de l'auditoire, même le plus caché et le moins assidu, se souvenait de son nom, de son prénom et même de la nuance de ses cheveux, châtain foncé ou blond acidulé. Qui, s'étant laissé bercer par les séductions de la vie estudiantine, se remémorait avec ferveur les admonestations qui l'avaient remis sur la bonne voie. Plus d'un rappelait la qualité des cours, la précision des informations minutieuses et avant tout l'enthousiasme contagieux dont la plupart portaient toujours les traces vigoureuses. Quel qu'ait été leur parcours, quelque redoutables qu'aient été les obstacles auxquels ils s'étaient heurtés, quoi que leur expérience personnelle leur ait enseigné, ils s'accordaient en une litanie festive.

À ce carillon harmonieux, à ces sonnaillles joyeuses vint aussitôt s'ajouter, issu des abat-sons large(s) ouverts, le son grave des bourdons. Rassemblés en chapitre, les collègues, depuis ce temps dépourvus de leur prier, évoquaient la poutre maîtresse de l'édifice roman, contre laquelle ils pouvaient venir s'arc-bouter en cas de doute ou de difficulté. Ne les avait-il point laissé(s) se déployer d'emblée en toute quiétude? Que d'heures n'avait-il passé à peaufiner les dossiers administratifs; que d'efforts ne lui avait valus son penchant naturel pour la perfection, lors des assemblées nocturnes pendant lesquelles se comptaient et se recomptaient les points fatidiques.

Comme aucun hommage ne pourrait prendre de forme plus appropriée, les mots, s'étant fait entendre de toutes parts, s'unirent, spontanément, en un dithyrambe sous forme de dictée.